

20. Nansel T. R. Bullying Behavior Among U.S. youth: Prevalence and Association with Psychological adjustment / T. R. Nansel, M. D. Overpeck, R. S. Pilla, W. J. Ruan, B. Simmons-Morton, P. Scheidt // Journal of the American Medical Association. – 2001. – № 285. – P. 2094–2100.
21. Olweus, D. Bullying at School: What We Know and What We Can Do/ D. Olweus. – New York : Blackwell, 1993. – 152 p.
22. Patchin J. W. Bullies Move Beyond the Schoolyard: A Preliminary Look at Cyberbullying / J. W. Patchin, S. Hinduja // Youth Violence and Juvenile Justice. – 2006. – Vol. 4(2). – P. 148–169.
23. Patchin J. W. Bullying beyond the schoolyard: Preventing and responding to cyberbullying / J. W. Patchin, S. Hinduja. – Thousand Oaks, California : Corwin Press, 2009. – 254 p.
24. Rigby K. Suicidal ideation among adolescent school children, involvement in bully-victim problems, and perceived social support / K. Rigby, P. T. Slee // Suicide and Life Threatening Behavior. – 1999. – Vol. 29(2). – P. 119–130.
25. Rigby K. Working to prevent school bullying: Key Issues / K. Rigby, P. K. Smith, D. Pepler // Bullying in schools: How successful can interventions be? [ed. by K. Rigby, P. K. Smith, D. Pepler]. – Cambridge : Cambridge University Press. – 2004. – P. 1–12.
26. Shiralidi K. Cyber-bullying: The New Generation of Mean / K. Shiralidi // College of Saint Elizabeth Journal of Behavioral Sciences. – 2008. – Vol. 2. – P. 17–18.
27. Smith P. K. Cyberbullying: It's nature and impact in secondary school pupils/ P. K. Smith, J. Mahdavi, M. Carvalho, S. Fisher, S. Russell, N. Tippett // Journal of Child Psychology and Psychiatry. – 2008. – № 49 (2). – P. 376–385.
28. Sourander A. Psychological Risk Factors Associated with Cyberbullying Among Adolescents / A. Sourander, A. B. Klomek, M. Ikonen, J. Lindroos, T. Luntamo, M. Koskelainen, T. Ristkari, H. Helenius // Archives of General Psychiatry. – 2010. – № 67. – P. 720–728.
29. Willard N. E. Cyberbullying and cyberthreats: Responding to the Challenge of Online Social Aggression Threats, and Distress / [ed. by K. Steiner]. – Champaign, Illinois : Research Press, 2007. – 320 p.
30. Wolak J. Does Online Harassment Constitute Bullying? An Exploration of Online Harassment by Known Peers and Online-Only Contacts / J. Wolak, K. J. Mitchell, D. Finkelhor // Journal of Adolescent Health. – 2007. – № 45. – P. 51–58.
31. Ybarra M. L. Online Aggressor/ Targets, Aggressors and Targets: A Comparison of Associated Youth Characteristics / M. L. Ybarra, K. J. Mitchell // Journal of Child Psychology and Psychiatry. – 2004. – № 45. – P. 1308–1316.
32. Ybarra M. L. Youth Engaging in Online Harassment, Internet Use, and Personal Characteristics/ M. L. Ybarra, K. J. Mitchell // Association of Professionals in Social Services, Journal for Adolescents. – 2004(b). – Vol. 27(3). – P. 319–336.

УДК 81'373. 7: 811.112.2.=811

О. П. Дмитренко,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ЗООМОРФНИЙ КОД КУЛЬТУРИ У ФРАЗЕОЛОГІЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ НІМЕЦЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ МОВ

У статті проглядається зооморфний код культури на базі фразеологічних одиниць з зоокомпонентом у німецькій, англійській, українській та російській мовах, виявляється спільне, відмінне, національно-специфічні елементи у кодах порівнюваних мов.

Ключові слова: зооморфний код культури, фразеологічна картина світу, зоофразеологія, фразеологічні одиниці з зоокомпонентом.

ЗООМОРФНИЙ КОД КУЛЬТУРИ У ФРАЗЕОЛОГІЧЕСЬКІЙ КАРТИНІ СВІТУ НІМЕЦЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ МОВ

В статті розглядається зооморфний код культури у фразеологічній картині світу німецької, англійської, української та російської мов, виявляються загальні, відмінні та національно-специфічні елементи у кодах порівнюваних мов.

Ключевые слова: зооморфный код культуры, фразеологическая картина мира, зоофразеология, фразеологические единицы с зоокомпонентом.

ZOOMORPHISM CODE OF CULTURE IN THE PHRASEOLOGICAL WORLD PICTURE IN GERMAN, ENGLISH, UKRAINIAN AND RUSSIAN

In this article the author considers the zoomorphism code of culture on the base of phraseological units with zoomorphism as their components. Zoomorphism as a separate word and as a word-component of phraseological units are presented in all languages in the world. They form the oldest and wide-spread part of vocabulary. Zoomorphisms in each language have very different qualities. And that gives evidence of individual peculiarities of figurative thinking. A zoomorphic code of culture gives opportunity to reveal the system of symbols, standards, stereotypes of national culture, finding reflection in phraseological units with zoomorphism as their components and paroemia fund in German, English, Ukrainian and Russian, reveals specificity of world perception of native speakers and culture. The author tries to reveal the common, distinctive and specific-national features of the codes of compared languages.

Key words: zoomorphism code of culture, phraseological world picture, zoomorphism phraseology, phraseological units with a zoomorphism component.

Актуальність даного пошуку визначається теоретичними та практичними завданнями сучасної лінгвістики, зміщенням фразеологічної парадигми в бік антропоцентризму, у центрі уваги якої знаходиться індивід, національна своєрідність його мовленнєвої діяльності, питання взаємодії мови та культури, мовна картина світу, закодована у мові взагалі та у фразеології, зокрема.

Об'єктом дослідження є один з фрагментів картини світу, представлений ФО з компонентами зоонімами у німецькій, англійській, українській та російській мовах.

Мета даного пошуку спрямована на виявлення загальних, відмінних та національно-специфічних культурних рис у значеннях фразеологічних одиниць з словом-компонентом зоонімом у порівнюваних мовах шляхом етно-семантичного зіставлення та порівняння.

Фразеологічний склад будь-якої мови є своєрідним барометром, що фіксує природно-географічні особливості країни, її історію та культуру, характерні риси етносу, що населяє цю країну. Фразеологічні одиниці мови як предмет дослідження є «цінним джерелом відомостей про культуру й менталітет народу, у яких ніби законсервовані уявлення народу про міфи, звичаї, ритуали, звички, мораль, поведінку» [5]. У значенні практично кожної фразеологічної одиниці (далі ФО) закладено своєрідне сприйняття світу через призму мови та національної культури. ФО фіксують та передають від покоління до по-

коління культурні приписи та стереотипи, еталони та архетипи, сконденсований складний комплекс культури і психології того чи іншого народу. Кожна ФО приховано відображає шматочок давно минулої дійсності із життя етносу. У значенні ФО відображені природно-географічні умови життя народу, його побут, спосіб господарювання, рослинний та тваринний світ. З давніх-давен люди та тварини співіснували поруч у природі. Тварини відігравали надзвичайно велику роль у житті людини, особливо на ранніх етапах розвитку людства. Тому зоофразеологія є чисельною, активно функціонуючою фразеотематичною групою загального фразеологічного фонду досліджуваних у даному пошуку мов. Зоофразеологія ємна, виразно, колоритно, чітко, повно презентує різноманітні сфери матеріального й духовного життя народу, його культурні цінності, демонструє вирази народної етнокультури (вірування, повір'я, обряди), представляє індивіда, типового носія національного характеру та менталітету, особливості його мислення, світобачення та світосприйняття, дає індивіду, його діям та вчинкам позитивну чи негативну характеристику. Тому цілком закономірним етапом розвитку знань про індивіда як особливого об'єкта є дослідження та тлумачення системи образів тваринного світу та включення їх до загальної системи образних засобів характеристики людини. Зоохарактеристика людини на основі образного уявлення про ту чи іншу тварину, найяскравіше та безпосередньо відображає національну самобутність мов через систему оцінних образів – еталонів, стереотипів, символів, характерних даному етносу.

Фундамент вивченню фразеологічних одиниць як знаків мови і культури заклали зарубіжні та вітчизняні вчені, як от: Д. Б. Гудков, С. Н. Денисенко, М. Л. Ковшова, В. В. Красних, О. П. Левченко, М. В. Пименовою, О. О. Потєбня, В. М. Телія, В. Д. Ужченко та ін. ФО з зоокомпонентом досліджувалися у працях О. П. Левченко, А. В. Парія, Н. Д. Петрової, В. А. Степаненко, Ф. Ф. Фархутдиной, Т. А. Шепілової та ін. А. В. Парій досліджував асоціативну природу конотативних ознак ФО з анімалістичним компонентом та їх внесок у формуванні цілісного фразеологічного значення. Н. Д. Петрова дослідження зосередила на символіці зоонімів, їх ролі у формуванні цілісного значення ФО.

Загальновідомим є те, що фразеологізми виконують не тільки мовну функцію, а й культурну. У семантику ФО майстерно вплетено та «зашифровано» найрізноманітніші образи, що зберігають та передають із покоління у покоління ціннісні установки національної культури, найдавніші уявлення про властивості природи, знання про ритуально-магічну сутність дійства, якому уподібнюється те, що відбувається навколо індивіда. Ключовою ланкою для реконструкції культурної конотації ФО, декодування її культурного змісту є співвіднесення слів-компонентів з кодами культури [2, с. 65]. Як правило, розуміння коду є його перекодування з «чужого» на «свій». Засвоєний «чужий» код асимілюється суб'єктом та приєднується до «своїх» кодів. Проте, іноді код залишається «чужим» після всіх намагань суб'єкта зрозуміти та розкрити його. У цьому випадку ми говоримо про національно-специфічні властивості даного коду. Кожна національна культура має власну систему кодів, в основі якої лежить здатність, уміння індивіда співвідносити явища природи, рослинний та тваринний світ, предмети побуту із різними сферами, виокремлюючи при цьому найголовнішу, найяскравішу ознаку предмета. У сучасних лінгвістичних дослідженнях код розглядають як методологічну, поняттєву основу лінгвокультурології, як транслятор матеріального та духовного досвіду які напрацьовувало людство у період реальної історії, яка підтверджена матеріально і яка має свідчення (артефакти, описи, листи, літопис, щоденники, відгуки мандрівників) [1, 2, 3, 5, 6, 7].

Останнім часом найширше та найчастіше термін «код» використовується у семіотичі культури. З позицій семіотики культури код розглядається як сукупність текстів, під якими розуміють послідовність знаків будь-якого походження. Мовні коди містять глибинні особливості культури її носіїв, тобто концептуалізацію реальності у відповідності з встановленими у культурі етносу векторами та вимірами. Світосприйняття носіїв культури кодується у текстах і гіпертекстах [6, с. 19]. Правила їх прочитання «визначаються культурою: культурним хронотопом, культурною компетенцією інтерпретатора» [6, с. 19]. Код напрацьовується та функціонує у культурі того чи іншого етносу.

Поняття культурного коду використовується як ключ до розуміння культурної картини світу, певного типу культури, її унікальних особливостей, що дісталися народам від їх предків у спадок. Культурний код є закодованою у певній формі інформацією, що ідентифікує культуру етносу. Культурний код визначає набір образів, що зв'язані з деяким комплексом стереотипів у свідомості носіїв мови.

Зооморфний код культури, втілений у фразеологічній картині світу, є найцікавішим, найбагатшим лінгвокультурологічним матеріалом, оскільки містить самобутні, притаманні етносу, риси культури, світобачення та світосприйняття. Основою зоометафори є стереотипний образ, який відображає найяскравішу ознаку, що є найхарактернішою для даної тварини, образ, що легко осмислюється носіями мови. У порівнюваних мовах представники фауни (домашні та дикі тварини, птахи дикі та свійські, комахи тощо) використовуються для оцінної характеристики людини, як от: про надійну людину кажуть *mit jmdm. Pferde stehlen können* (ugs.) (дослів. з кимось можна красти коні) [15, с. 566]; про людину, яка вміє / не вміє правильно оцінити ситуацію німці кажуть: *aufs falsche / richtige Pferd setzen*: напр.: *er hatte aufs richtige Pferd gesetzt und war mittlerweile Geschäftsführer geworden*. Людину, що марнує час та зусилля іншої англійський етнос, порівнює з дією *to flog a dead horse* (дослів. бити мертвого коня) – марнувати чийсь час та зусилля, напр.: *Explaining grammar to John is like flogging a dead horse. He just can't take it in!* [13, с. 23]. Про людину, що все сприймає кращим, ніж воно є насправді, українська лінгвостільно називає у когось / кому усі *кози в золоті* – «все здається, сприймається кращим, ніж є насправді». – *Еге ж, там [в Америці] і кози в золоті ходять*, – безневинно каже Лесь Якубенко, і дядьки починають реготати (М. Стельмах) [14, с. 303]. Про людину, що схильна перебільшувати росіяни кажуть *делать из мухи слона* [16, с. 1112]; людина, що йде не правильним шляхом є заблудшая овца (овечка) – «людина, що зійшла з правильного життєвого шляху».

На основі аналізу словникових статей тлумачних та фразеологічних словників німецької, англійської, української та російської мов ми проведемо зіставний аналіз зооморфізмів у складі фразеологічних одиниць з таким компонентом, який не так часто висвітлюється у лінгвістичній літературі. Тому розглянемо низку ФО з зоонімом гусак / гуска у порівнюваних мовах.

У німецькій мові було виявлено наступні ФО з компонентом *Gans / Gänserich* гусак / гуска: а) *jmdm läuft / kriecht / jagt eine Gänsehaut über den Rücken* (ugs.) (дослів. у когось біжить / повзе / женеться гусяча шкіра по спині) – «хтось тремтить від страху / жаху» [15, с. 250]. Дійсно, у випадках страху чи холоду шкіра людини стає цілком подібною до гусячої; б) *im Gänsemarsch* (ugs.) (дослів. йти гусячим маршем) – «йти один за одним, повільно рухатися один за одним» [15, с. 250]. Еталоном повільного пересування людини є гусяча хода, бо відомо, що гуси пересуваються на суші дуже повільно, врівноважено, не поспішаючи. Значно швидше вони пересуваються по воді та в повітрі. У наступній ФО звертається увага на те, що гуси як і інші птахи видають звуки, гелготання. Гелготання може продовжуватися досить довго, поки існує зовнішній подразник. Гелготання для людини було незрозумілим, не вартим уваги, дурницею, тому наступна ФО *wie eine Gans schnattern* (дослів. гелготати як гуска) набуває значення «верзти дурниці» [11, с. 237]. До речі, сучасні господині стверджують, що гелготання гусей є різним у різних ситуаціях: про небезпеку для своєї зграї, про те, що хтось чужий зайшов до оселі гусак повідомляє гучним пронизливим голосом. Тихі, лагідні звуки гуси видають до гусенят та до свого господаря, який дає їх корм. Гелготання гусака / гуски є невід'ємним, таким, без якого їх уявити не можна. Значення ФО

Gänse ohne schnattern gibt es nicht (дослів. не буває такого, що гуси не гелготали) – «не буває так, щоб все було добре, тобто не буває лиха без добра» [11, с. 237] базується на цій властивості. Уподібнення ходи людини маємо у ФО *wie eine Gans watscheln* (дослів. перевалюватися з боку на бік як гуска) – «ходити перевалуючись» [11, с. 237]. Значення ФО *die Gänse gehen überall barfuß* (дослів. гуси скрізь ходять босими) – «скрізь так заведено, щось робиться скрізь однаково» [11, с. 237]. Все тіло птаха покрите густим пір'ям, лише лапки не мають ніякого покриву. І це є фізіологічною особливістю гусей, нормою існування їх у природі. Для номінації байдужої, аморфної, іноді впертої людини німецька лівгоспільнота вживає ФО *an imdm. ablaufen wie das Wasser am Entenflügel / an der Gans / am Pudel* (дослів. у когось щось спливає як вода з качиною крила / як вода з гуски / як вода з пуделя) – «про того, хто зовсім не реагує на щось; ніщо не впливає, не діє на нього / неї» [15, с. 29], що базується на властивості птаха змащувати пір'я секретією, що не дозволяє йому намокати. Отже, наведені зоофразеологізми з компонентом *Gans / Gänserich* виключно характеризують людину та її дії.

Зооморфний код у німецькій мові доповнюють влучні прислів'я: *Die Gans will den Schwan singen lehren* (дослів. гуска хоче вчити лебедя співати) – «не вчи орла літати, а солов'я співати» [11, с. 237]. Так кажуть про зарозумілу особу, її намагання видати свої знання за кращі, ніж вони є насправді. У наступному висловлюванні *man hält seine eigenen Gänse für Schwäne* (дослів. свої власні гуси хтось вважає лебедями) – «дитина хоч кривенька, та батькові-матері миленька» [11, с. 237] демонструється велика батьківська любов до своєї дитини, навіть, якщо й оцінка свого чада дещо завищена, але це виправдовується великими батьківськими почуттями. Вираз не містить різко негативної оцінки. У наступному прислів'ї дається оцінка людині, яка не змінюється ні під впливом освіти, життєвого досвіду чи настанов старших, мудріших. Німці говорять так про впертих, самозакоханих, гордих: *es flog ein Gänschen über Rhein und kam als Gickgack wieder heim* (дослів. одного разу полетів гусак через Рейн, але повернувся знову гусаком) – «ворона за море літала, та все чорна вертала» [11, с. 237], а також її варіант *flog' eine Gans übers Meer, käm' eine Gans wieder her* [11, с. 237].

Гусак / гуска у фразеології англійської мови виступає у образі нерозумної істоти: *<as> silly as a goose* (досл. – нерозумний як гуска) – «нерозумний» [13, с. 23]. Наступна ФО *to give the goos* (досл. – дати гусака) має значення «ошикувати, освистати актора». У наступній ФО *the goose hangs high* (дослів. – гуска, що висить високо) має значення «все в порядку, все як слід» [13, с. 23]. В англійській фразеології гуска / гусак є символом багатства та добробуту. Продемонструємо це на наступних ФО: *the goose that laid / lays the golden eggs* (дослів. – гуска, яка приносить / несе золоті яйця) «джерело багатства» [13, с. 23]. Зварити чи вбити власну гуску, яка несе золоті яйця, формують значення наступних ФО *to cook one's own goose* (дослів. – зварити власну гуску) «підірвати основи добробуту, багатства», а також *to kill the goose that laid / lays the golden eggs* (дослів. – вбити гуску, яка несе золоті яйця) – «знищити джерело власного добробуту, статку» [13, с. 23]. Для вираження негативної характеристики людини, її схильності до перебільшень, людини, судження якої відірвані від реальності, англійці протиставляють двох дуже споріднених птахів гусака та лебедя. Вдало підмічене англійським етносом протиставлення «непоказний, непривабливий» вигляд гусака та красота, грація лебедя дали поштовх до появи ФО: а) *all his geese are swans* (досл. – всі чийсь гуси – лебеді) – «про того, хто постійно перебільшує чи прикрашає»; б) *turn geese into swans* (досл. – перетворювати гуси в лебедів) «прикрашати, перебільшувати» [13, с. 23].

В українській фразеології зоонім гусак / гуска представлений однією ФО: *як (мов, ніби і т. ін.) з гуски (з гусака) вода з кого* – «про того, хто зовсім не реагує на щось; на ніщо не впливає, не діє на щось» [14, с. 121]. Проте, цього птаха український етнос оспівав у своїх піснях. Оповідках та казках, як от: «Ой летіли дикі гуси», «Грицева шкільна наука» І. Франка, «Івасик-телесик» тощо.

У фразеології російської мови **гусака / гуску** відносять до тих образів, які відображають велику кількість негативних рис людини, як от: *гусь порядочный (хороший)* – «несхвальна характеристика людини, яка робить ганебні вчинки, її нерозторопність, вайлуватість, недалекоглядність, зарозумілість та чванливість» [16, с. 200]. ФО *хорош гусь* має також негативне значення, оскільки слугує для вираження якостей людини, які були раптово виявлені. Не менш пейоративне значення має й наступна ФО *гусь лапчатый* – «пройда, пройдисвіт; хитра, прогнозувати людина» [16, с. 200]. Асоціація гусака з «шахраєм, пройдисвітом» виникла під впливом іншого фразеологічного звороту «*как с гуся вода*» [16, с. 200]. Ця ФО демонструє уявлення про те, що замовлена ворожбитом проти хвороб людина не боїться наврочень чи пристрігу. Всі хвороби, порчі з людини спливають, ніби вода з гусака / гуски, що купається у воді. Всім відомо, що у водоплавних птахів залози виділяють секретію, яка не дає пір'ю намокати. Значення даної ФО сформувалося переважно за рахунок його входження у дійство ворожбита чи знахаря, який примовляв: «*С гуся вода, с нашего мальчика (или девочки) – худоба (т.е. болезнь)*». Спостерігаючи за поведінкою цього птаха, росіяни помітили його злість, коли його роздратовувати. На базі цього виникла ФО «*дразнить гусей (раздразнить гусей)*» – «викликати гнів, роздратованість, лють у кого-небудь» [16, с. 200]. Результати порівняння ФО з зоонімом гусак / гуска висвітлено у таблиці.

Таблиця 1.

Зооморфний код культури у порівнюваних мовах

Характеристика людини та її дії	Німецька мова	Англійська	Українська	Російська
дурний/нерозумний	+	+	—	+
страху / холод	+	—	—	—
говорити будь-що	+	—	—	—
лихо не без добра	+	—	—	—
хода	+	—	—	—
байдужість	+	—	+	+
порядок, норма	—	+	—	—
правило, припис	+	—	—	—
добробут, багатство	—	+	—	—
підірвати добробут	—	+	—	—
перебільшення	—	++	—	—
ганебні вчинки	—	—	—	+
пройдисвіт	—	—	—	+
гнів, роздратування	—	—	—	+

За допомогою даних таблиці ми стверджуємо, що а) порівнювані етноси не в однаковій мірі вибрали зоонім гусак / гуска мірилом категоризації світу та індивіда в ньому; б) широкий спектр найрізноманітніших характеристик індивіда та його вчинків за допомогою зооніма гусак / гуска представлено в німецькій мові; найменший спектр представлень – в

українській мові; в) різко негативне ставлення російського етносу до цього зооніму передалося у виключно негативній характеристиці індивіда. До спільних характеристик індивіда у німецькій, англійській та російській мовах відносимо «глупість, дурість» та «байдужість» (крім англійської). До національно-специфічних рис зооморфного коду відносимо гусака / гуску в англійській мові як символ багатства та символ перебільшень; у російській мові цей зоонім є символом виключно негативної людини; у німецькій мові специфічно-національним є констатація факту *die Gänse gehen überall barfuß* перетворюється на правило, припис, що є обов'язковим для виконання всіма.

Дослідження такого плану є ефективними, результативними та мають перспективність у подальших, більш глибоких, змістовніших дослідженнях.

Література:

1. Денисенко С. Н. Національно-культурна своєрідність фразеологізмів з погляду взаємозв'язку мови і культури / С. Н. Денисенко, В. А. Хлівний // Язык и культура. Вторая международная конференция. / Сост. С. Б. Бураго. – К. : Коллегиум, 1993. – С. 96–97.
2. Ковшова М. Л. Анализ фразеологизмов и коды культуры / М. Л. Ковшова // Известия РАН. Серия литературы и языка. – М., 2008. – Т. 67. – № 2. – С. 60–65.
3. Ковшова М. Л. «Культурный код» как элемент культурной интерпретации фразеологизмов в лингвокультурологической парадигме исследования / М. Л. Ковшова // Славянские языки и культура. Материалы межд. науч. конф. в 2-х т. – Т. 1. Знание. Язык. Культура. / Отв. ред. В. Т. Бондаренко. – Тула : ТПУ им. Л. Н. Толстого, 2007. – С. 30–33.
4. Левченко О. П. Принцип зооцентризма у фразеотворенні // Проблеми зіставної семантики: 36. наук. статей. – К., 2001. – Вип. 5. – С. 206–209.
5. Маслова В. А. Лингвокультурология: [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / В. А. Маслова. – М., 2001. – 201 с.
6. Маслова В. А. Национальные ценности и язык: духовный код культуры / В. А. Маслова // Лингвистика. – 2010. – № 2 (20). – С. 19–30. 7: 19].
7. Ужченко В. Д. Семантика українських зоофразеологізмів в етнокультурному висвітленні : автореф. дис. кандидата філол. наук / В. Д. Ужченко. – Харків, 2000. – 18 с.
8. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови : навч. посіб. / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – К. : Знання, 2007. – 494 с.
9. Большой немецко-русский словарь. В 2 т. Т. 1. / Под. рук. О. И. Москальской. – М. : Рус. Язык, 2004. – 760 с.
10. Большой немецко-русский словарь. В 2 т. Т. 2. / Под. рук. О. И. Москальской. – М. : Рус. язык, 2004. – 680 с.
11. Гавриш В. І. Німецько-український фразеологічний словник / В. І. Гавриш, О. П. Пророченко. – Том І. – К. : Рад. шк., 1981. – 416 с.
12. Гавриш В. І. Німецько-український фразеологічний словник / В. І. Гавриш, О. П. Пророченко. – Том І. – К. : Рад. шк., 1981. – 381 с.
13. Сейдл Дж., Макморди У. Идиомы английского языка и их употребление / предисловие Медниковой Э. М. – М. : Высш. Школа, 1983. – I – VI + 266
14. Словник фразеологізмів української мови / уклад. В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, В. В. Дятчук та ін. – К. : Наукова думка, 2003. – 1104 с.
15. Duden (in 12 Bänden) Band 11. Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten. Idiomatics Wörterbuch der deutschen Sprache. Dudenverlag. – Mannheim, Leipzig, Zürich, 1992. – 864 s.
16. Російсько-український словник / І. О. Анніна, Г. Н. Горюшніна, І. С. Гнатюк та ін. – К. : Абрис, 2002. – 1424 с.

УДК 811.111:[378.147:373.5.011.3–051]

О. В. Дмитрієва,

ДВНЗ «Донецький державний педагогічний університет», м. Слов'янськ

ФУНКЦІОНАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІАЛОГУ КУЛЬТУР ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Статтю присвячено дослідженню питання функціональної характеристики діалогу української та американської культур як засобу формування міжкультурної компетенції майбутніх учителів англійської мови; проаналізовано наукові доробки вітчизняних та зарубіжних учених щодо трактування поняття «міжкультурна компетенція» та особливостей української та американської культур; з'ясовано, що процес формування міжкультурної компетентності майбутніх учителів англійської мови є ефективним за умови наявності конструктивного діалогу між українською та американською культурами, результатом якого стає взаємозбагачення обох націй.

Ключові слова: міжкультурна компетенція, культура, мова, майбутні вчителі англійської мови.

ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ДИАЛОГА КУЛЬТУР КАК СПОСОБ ФОРМИРОВАНИЯ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Статья посвящена исследованию вопроса функциональной характеристики диалога украинской и американской культур как средства формирования межкультурной компетенции будущих учителей английского языка; проанализированы научные труды отечественных и зарубежных ученых относительно трактовки понятия «межкультурная компетенция» и особенностей украинской и американской культур; выяснено, что процесс формирования межкультурной компетентности будущих учителей английского языка является эффективным при условии наличия конструктивного диалога между украинской и американской культурами, результатом которого становится взаимообогащение обеих наций.

Ключевые слова: межкультурная компетенция, культура, язык, будущие учителя английского языка.

THE FUNCTIONAL DESCRIPTION OF THE DIALOGUE BETWEEN THE UKRAINIAN AND AMERICAN CULTURES AS MEANS OF FORMING OF INTERCULTURAL COMPETENCE OF THE FUTURE TEACHERS OF ENGLISH LANGUAGE

The article is devoted to the research of the question of functional description of the dialogue between the Ukrainian and American cultures as means of forming of intercultural competence of the future teachers of English language; the scientific works of the domestic and foreign scientists in relation to interpretation of concept «intercultural competence» and the peculiarities of the Ukrainian and American cultures are analyzed; it is found out that the process of forming of the intercultural competence of future teachers of English language is effective on condition of the presence of a constructive dialogue between the Ukrainian and American cultures, as a result of which both nations will be enriched. Moreover, the studies of English language should take place in the unity with the research of cultural values, traditions and mentality of the native speakers, on